

Monika Grabowy

Kapitał ludzki akceleratorem rozwoju. Szanse dla Podkarpacia wynikające z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na lata 2007-2013

Wprowadzenie

Pojęcie *gospodarka oparta na wiedzy* ma duże znaczenie w obecnym czasie. Wiąże się ono z teorią wzrostu endogenicznego, w której wiedza staje się najważniejszym czynnikiem produkcji, a inne czynniki stają się mniej istotne. Tak naprawdę nie jest to do końca nowe zjawisko, bo przecież rozwój gospodarczy od dawnych czasów opierał się na pewnej wiedzy. Kraje bogatsze, gdzie istniało wykorzystanie w dużym stopniu wynalazków, rozwijały się szybciej i uzyskiwały przewagi komparatywne. Natomiast kraje biedniejsze posiadały niski zasób wiedzy, a tym samym były mniej konkurencyjne i rozwijały się znacznie wolniej. Obecnie mamy do czynienia z coraz większym wykorzystaniem niematerialnych czynników rozwoju.

Rozwój gospodarki światowej związany był początkowo z rolnictwem, które dominowało przez wiele stuleci jako główny element wymiany handlowej. Dopiero podróże morskie, ważne odkrycia geograficzne pozwoliły na znaczny postęp w rozwoju gospodarczym świata. Kolejnym etapem okazała się rewolucja przemysłowa, która przyniosła wiele wynalazków, pozwoliły one na rozwój przemysłu.

Nastąpiła era kapitalizmu, budowano olbrzymie zakłady przemysłowe, a jednocześnie rozwijała się nauka. W latach 60. XX wieku teoretyk pochodzący z Japonii, K. Koyama, użył pierwszy raz terminu *społeczeństwo informacyjne*. Chciał w ten sposób zaznaczyć, iż to nie siła fizyczna, lecz intelekt człowieka wpływa na poziom życia społecznego i gospodarczego. Nastąpił znaczny rozwój informatyki, telekomunikacji, nowoczesnych technologii, co powodowało coraz szybszy postęp globalizacji. Wiedza stała się głównym elementem rozwoju całego świata. Pojawił się nowy termin gospodarki opartej na wiedzy, który nabrał bardzo dużego znaczenia¹.

Nowa gospodarka wiąże się z dużym rozwojem sektora usług, wzrostem inwestycji w czynniki niematerialne oraz zwiększeniem zatrudnienia w sektorach, gdzie istotne jest wykorzystanie wiedzy. Atrybutami takiej gospodarki jest niski poziom bezrobocia, niska inflacja, rozwój technologii, globalizacji oraz konkurencyjności. Gospodarka oparta na wiedzy posiada wiele cech, które odróżniają ją od poprzedniej formy gospodarowania. W nowej gospodarce rynki są dynamiczne, zakres konkurencji globalny, znaczenie badań wysokie, następuje wzrost płac i dochodów, rozwój handlu elektronicznego, cyfryzacja, pogoń za efektywnością i zyskiem².

1. Gospodarka oparta na wiedzy

Unia Europejska przekonuje wszystkie państwa członkowskie do tworzenia gospodarki opartej na wiedzy w celu zwiększenia kon-

¹ A. Wojnar, *Droga do gospodarki wiedzy*, [z:] <http://www3.uj.edu.pl/alma/alma/90/29.pdf>, z dnia 9.02.08, s. 71.

kurencyjności całego ugrupowania. Zgodnie z założeniami Strategii Lizbońskiej, przyjętej w marcu 2000 roku na posiedzeniu Rady Europejskiej, UE miała stać się najbardziej konkurencyjną gospodarką na świecie do końca 2010 roku. Już teraz wiadomo, że nie jest to możliwe do spełnienia, aczkolwiek należy dążyć do trwałego wzrostu gospodarczego oraz zwiększania ilości miejsc pracy poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki makroekonomicznej. Strategia Lizbońska zawiera szczegółowe wytyczne odnośnie tworzenia gospodarki opartej na wiedzy, w szczególności dotyczą one likwidacji bezrobocia, reform ekonomicznych, a także spójności społecznej. Unia Europejska chce dążyć do tego, by konkurencyjność stanowiła jeden z ważniejszych priorytetów dla każdego państwa i przedsiębiorstwa. Szczególny nacisk winien być położony na świadczenie usług transgranicznych. Odpowiednia jakość takich usług oraz cena wpłyną na innowacyjność oraz wydajność. Uważa się, iż to właśnie usługi są głównym elementem przyszłego sukcesu ekonomicznego UE, gdyż mogą one wkrótce doprowadzić do zapewnienia głównej pozycji w handlu międzynarodowym. Szczególnie ważny wydaje się rozwój telekomunikacji i usług finansowych. Należy zapewnić przedsiębiorstwom i konsumentom osiągnięcie korzyści z nowych możliwości³.

Gospodarka oparta na wiedzy posiada wiele walorów. Zapewnia ona szerszą globalizację, która oznacza proces scalania się gospodarek narodowych poprzez tworzenie i pogłębianie różnych po-

² E. Frejtag-Mika, *Paradygmat Nowej Gospodarki jako wyznacznik konkurencyjności gospodarki krajowej*, [w:] E. Frejtag-Mika (red.), *Teoria i praktyka ekonomii a konkurencyjność gospodarowania*, Difin, Warszawa, 2006, s. 40.

wiązań ekonomicznych, wzrost obrotów handlowych, postrzeganie całego świata jako rynku zbytu⁴. Powoduje ona zmniejszenie izolacji pomiędzy społeczeństwami i gospodarkami poszczególnych narodów. Pozwala na powstanie różnorodnych więzi między organizacjami wzajemnie ze sobą konkurującymi. GOW powoduje także zwiększenie znaczenia sektora usług kosztem sektora przemysłowego i rolnictwa, a także dynamiczny rozwój e-biznesu. Następuje również zmiana stylu życia społeczeństw między innymi poprzez zainteresowania globalne, rozwój sieci międzyludzkich. Zmianom gospodarczym towarzyszyć będą w dużym stopniu zmiany społeczne, które niejednokrotnie mogą doprowadzić do zaniku tradycyjnych więzi rodzinnych, częstych zmian pracy, izolowania się jednostek, tworzenie ścisłych relacji typu człowiek – maszyna (na przykład z komputerem lub telefonem komórkowym). Takie zmiany wymagają od członków rozwiniętych społeczeństw ciągłego uczenia się. W erze GOW sukces nie będzie dotyczył jedynie starych korporacji, które dostrzegą konieczne zmiany, lecz także nowych, małych firm, które wyróżniać będzie nowatorstwo, szybkość podejmowania decyzji, elastyczność działania⁵.

Gospodarka oparta na wiedzy ma doprowadzić do stworzenia społeczeństwa bardziej niż dotychczas wykształconego, o znacznie większych zasobach wiedzy. To właśnie wiedza ma doprowadzić do

³ K. Kłosiński, *Rozwój konkurencyjności gospodarek*, [w:] K. Kłosiński (red.), *Konkurencyjność oraz rozwój w gospodarce*, Wyd. KUL, Lublin 2004, s. 30.

⁴ A. Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze wobec wyzwań globalizacji*, [z:] <http://www.budnikowski.pl/globalizacja.pdf> z dnia 28.02.08, s. 59.

⁵ B. Mikula, *Wprowadzenie do gospodarki i organizacji opartych na wiedzy*, [w:] B. Mikula, A. Pitruszka-Ortyl, A. Potocki, *Podstawy zarządzania przedsiębiorstwami w gospodarce opartej na wiedzy*, Wyd. Difin, Warszawa 2007, s. 22-23.

trwałego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego, a tym samym do wzbogacenia się zarówno jednostek jak i państw narodowych. GOW posiada zapewne więcej cech pozytywnych, aniżeli negatywnych. Powoduje ona dążenie do zwiększenia konkurencyjności poszczególnych państw europejskich, a zatem do poprawy wizerunku całej Europy w skali globalnej. Jeśli założenia Strategii Lizbońskiej mają stać się rzeczywistością, to należy włożyć dużo wysiłku ze strony i obywateli, i rządów państw członkowskich UE, aby gospodarka europejska stała się w pełni gospodarką opartą na wiedzy.

Istnieje powszechna opinia, iż amerykańska gospodarka oparta na wiedzy różni się od GOW krajów europejskich, a te zaś są inne od japońskiej. Zależy to bowiem od przyjętych kryteriów oceny i podstaw przeprowadzania owej klasyfikacji. Do wskaźników określających poziom gospodarczy w zakresie wiedzy można zaliczyć m.in.: liczbę uczonych, współczynnik odnawiania produkcji, udział wiedzy w tworzeniu bogactwa narodowego, nakłady finansowe na edukację, B+R, pracowników zatrudnionych w tych dwóch sektorach, wpływ wiedzy na wielkość PKB. Trudno znaleźć próg dzielący gospodarki oparte na wiedzy od gospodarek nie opartych na wiedzy.

Niektórzy naukowcy poszczególne kraje dzielą na:

1. kraje posiadające załączki GOW – przeznaczają od 1 do 1,4% PKB na B+R, posiadają dosyć wysoki współczynnik scholaryzacji, prowadzą zdecydowaną politykę innowacyjną, posiadają udział wiedzy w przyroście PKB od 30 do 35 %,
2. kraje o średnio zaawansowanych GOW – na sektor B+R przeznaczają od 1,5 do 2,2 % PKB, wysoki współczynnik scho-

laryzacji na poziomie uniwersyteckim, a udział wiedzy w przyroście PKB wynosi od 40 do 45%,

3. kraje o wysoko zaawansowanych GOW – przeznaczają na B+R więcej niż 2,5 %, posiadają odpowiednią kadre pracowników i inne najkorzystniejsze cechy GOW. Do tej grupy na pewno można zaliczyć Stany Zjednoczone, Japonię i Szwecję.

Można również przeprowadzić wśród państw inny podział, który dotyczy współczesnych gospodarek, na pionierów i naśladowców. Zapewne pionierami byłyby Japonia, Szwecja, Stany Zjednoczone, gdzie dominuje wiedza oryginalna. Do naśladowców można natomiast zaliczyć kraje, które posiadają załączki GOW i wszystkie pozostałe. U naśladowców dominuje wiedza, która jest przejmowana od pionierów, a zatem stosowania jest po raz kolejny. Wiedza przepływa od krajów najwyżej rozwiniętych do średnio rozwiniętych, a następnie na poziom najniższy do krajów słabo rozwiniętych⁶.

2. Rozwój społeczno-gospodarczy i Strategia Lizbońska

W Unii Europejskiej od zawsze duże znaczenie miał rozwój społeczno-gospodarczy. Z tego powodu prowadzona jest zatem aktywna polityka w dziedzinie zatrudnienia i konkurencyjności, która ma na celu utworzenie wykwalifikowanej siły roboczej, zdolnej do przystosowania się w przypadku wszelkich zmian gospodarczych. Ważnym dokumentem, który przyjęty został w marcu 2000 roku, była Strategia Lizbońska, w której zakładano utworzenie gospodarki opartej na wiedzy, a jednocześnie najbardziej konkurencyjnej i dy-

⁶ Z. Madej, *Gospodarka oparta na wiedzy wkracza w świat paradygmatów*, [w:] E. Frejtag-Mika (red.), dz. cyt., s. 27-29.

namicznej w świecie. Nowa gospodarka miała zapewnić większą ilość miejsc pracy i wzrost spójności społecznej⁷. Głównym jej celem była odpowiedź instytucji europejskich na problemy i wyzwania, związane z procesem globalizacji, problemami demograficznymi, marginalizacją pewnych grup społecznych, nierównym dostępem do edukacji.

W Strategii Lizbońskiej Unia Europejska wskazała na swoje silne i słabe strony. Pozytywnymi aspektami jej istnienia jest stabilna polityka pieniężna, korzystny bilans płatniczy, niska inflacja i stopy procentowe, prawidłowo rozbudowana struktura rynku, powodzenie we wprowadzeniu wspólnej waluty. Słabością Unii Europejskiej jest jednak niska stopa zatrudnienia, bezrobocie o charakterze długookresowym, strukturalnym i regionalnym, niezbyt prawidłowo rozwinięty sektor usług, nierówności społeczne na rynku pracy, utrudniony dostęp do internetu, problemy z pełnym wykorzystaniem technologii informacyjnych. Aby pokonać te trudności instytucje europejskie muszą podjąć szereg działań, które uzdrowią istniejącą sytuację. Trudno jest bowiem w ciągu zakładanych dziesięciu lat zreformować Unię Europejską tak, by tworzyła ona najbardziej konkurencyjną gospodarką w świecie. Należy do tego dążyć w sposób stopniowy, przyspieszyć reformy strukturalne, wspierać innowacje, zmodernizować europejski model społeczny, zwalczać praktyki społecznego

⁷ J. Barcz, *Inne polityki realizowane na szczeblu podstawowym*, [w:] J. Barcz, E. Kawecka-Wyrzykowska, K. Michałowska-Gorywoda (red.), *Integracja europejska*, Wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2007, s. 328.

wykluczenia, wykorzystać mieszaną politykę makroekonomiczną państwa, inwestować w zasoby ludzkie⁸.

Szczególne znaczenia w Strategii Lizbońskiej nabiera sektor B+R, który ma doprowadzić do utworzenia gospodarki opartej na wiedzy w Unii Europejskiej. Rozwój tej sfery ma nastąpić poprzez utworzenie społeczeństwa informacyjnego, Europejskiej Przestrzeni Badań i Innowacji, Europejskiej Platformy Technologicznej, budowanie odpowiedniego środowiska dla małych i średnich przedsiębiorstw. Komisja Europejska dąży do wykonania zadań, które mają posłużyć realizacji założeń wskazanych w Strategii Lizbońskiej. Według Komisji przedsiębiorstwa i obywatele państw członkowskich powinni posiadać równy dostęp do usług i infrastruktury komunikacyjnej, nieograniczony dostęp do internetu i szybkich łącz. Obywatele mają być wykształceni, gdyż to ułatwi im życie w nowym społeczeństwie, administracja publiczna zobowiązana jest do tego, by wykorzystywać nowe technologie w możliwie największym stopniu. Według instytucji Unii Europejskiej konieczne jest obniżenie kosztów usług multimedialnych⁹.

Strategia Lizbońska w bardzo dużym stopniu związana jest z rozwojem kapitału ludzkiego, poprawą jego funkcjonowania, wyeliminowaniu negatywnych aspektów rozwoju społecznego. Rada UE wraz z państwami członkowskimi zobowiązała się do określenia wspólnych stanowisk, które dotyczyły ulepszania jakości miejsc

⁸ E. Okoń-Horodyńska, *Strategia Lizbońska: założenia, realizacja, wyzwania*, [w:] E. Okoń-Horodyńska, K. Piech (red.), *Strategia Lizbońska a możliwości budowania gospodarki opartej na wiedzy w Polsce*, Wyd. Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Warszawa 2005, s. 13-14.

⁹ Tamże, s. 16.

pracy oraz zwiększenia ich ilości. Była to odpowiedź na istniejący wówczas, dosyć wysoki poziom bezrobocia.

Wielu naukowców uważa, iż wysokie stopy bezrobocia istniejące do czasu, kiedy opracowano Strategię Lizbońską, związane były z niskim wykształceniem społeczeństwa, słabym dostępem do sieci informacyjnych, a także ze zmianami regulacyjnymi i instytucjonalnymi na rynkach pracy Państw Członkowskich Unii Europejskiej. Z drugiej strony niskie stopy zatrudnienia i niższy przeciętny czas pracy Europejczyków, w porównaniu z obywatelami Japonii lub Stanów Zjednoczonych, może być związany z preferowaniem pewnego stylu życia, związanego z chęcią posiadania większej ilości czasu wolnego kosztem pracy. Pewnym jest to, iż poziom wykształcenia społeczeństwa wpływa na zatrudnienie. W 2000 roku, kiedy przyjęto Strategię Lizbońską, wśród osób zatrudnionych w krajach Unii Europejskiej, był on zbliżony do tego w Stanach Zjednoczonych¹⁰.

Strategię Lizbońską przyjęto wówczas, gdy istniały wielkie nadzieje na szybki postęp technologiczny w całej Europie, nikt nie przypuszczał, że może nastąpić jakiegokolwiek spowolnienie gospodarcze. W latach 90. wystąpił bardzo szybki rozwój sektora informatycznego i telekomunikacyjnego, dlatego Unia Europejska tak wielki nacisk położyła na ich postęp, by móc przewyższyć poziom gospodarki amerykańskiej¹¹. Ten czas to również okres, kiedy powstawały pierwsze projekty społeczne i ekonomiczne, które dały podstawę

¹⁰ M. Radło, *Strategia Lizbońska 2005-2010: Kluczowe wyzwania. Najważniejsze priorytety*, [z:] <http://www.radlo.org/slnwip.pdf>, z dnia 1.03. 2008, s. 23.

rewolucji telekomunikacyjnej i teleinformatycznej. UE założyła sobie za jeden z głównych celów w Lizbonie, by stworzyć społeczeństwo informacyjne, co zapewni lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego w dążeniu do gospodarki opartej na wiedzy. Państwa członkowskie wraz z instytucjami UE podjęły szereg działań, które miały służyć realizacji celów Strategii Lizbońskiej.

Po 2000 roku rozpoczęto wdrażanie założeń zatwierdzonych w Lizbonie. Na kolejnych spotkaniach Rady Europejskiej dyskutowano o ulepszeniach, które miały doprowadzić do efektywnej realizacji opracowanej strategii. W 2008 roku można już stwierdzić, iż te ambitne cele nie zostaną zrealizowane do 2010 roku. Europa zamiast doganiać Stany Zjednoczone, zwiększa dystans. Średni poziom życia oraz wydajność pracy uległy zmniejszeniu. Trudno zatem stwierdzić, iż mamy do czynienia z sukcesem. Są widoczne oczywiście również postępy, utworzono bowiem kilka milionów miejsc pracy, co spowodowało wzrost wskaźnika zatrudnienia i zmniejszenie długotrwałego bezrobocia. Odnotowano znaczne upowszechnienie internetu w edukacji, administracji publicznej, gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach¹².

W 2001 Rada Europejska, podczas obrad w Göteborgu, zatwierdziła Strategię Zrównoważonego Rozwoju UE, która była pewnym uzupełnieniem Strategii Lizbońskiej. W 2005 roku dokonano okresowego przeglądu realizacji założeń z Lizbony. Rada Europejska wyraziła swoje rozczarowanie w związku z tym, iż państwa człon-

¹¹ M. Gibutowski, T. Lipczyński, *Inwestycje w wiedzę a rozwój gospodarczy wybranych krajów*, [z:] <http://ekonom.univ.gda.pl/mikro/konferencja/pdf/Gibutowski%20Mariusz,%20Lipczynski%20Tomasz1.pdf>, z dnia 1.03.2008, s. 2.

kowskie nie angażują się w sposób wystarczający w określone wcześniej zadania¹³. Uznano, iż od 2005 do 2010 roku polityka UE powinna skupiać się głównie na poprawie warunków w obszarze zatrudnienia i poszczególnych rynków pracy. Należy tworzyć nowe miejsca zatrudnienia, zachęcać mieszkańców państw członkowskich do podejmowania pracy, przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu. Konieczne jest większe zaangażowanie się państw członkowskich w reformy ekonomiczne, które pozwolą na ulepszenie sytuacji unijnej gospodarki¹⁴. Odnowiona Strategia Lizbońska miała rozwiązać istniejące wówczas problemy gospodarcze, które przyczyniały się do zmniejszenia konkurencyjności Unii Europejskiej. W czerwcu 2006 roku Rada Europejska zdecydowała się również na przyjęcie Odnowionej Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE. Te dwa uaktualnione dokumenty mają ze sobą ściśle współdziałać i wspierać zmiany strukturalne. Obie strategie powinny zwiększyć integrację społeczną, a także zagwarantować odpowiednią jakość życia obywateli¹⁵.

3. Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Jednym z głównych celów Unii Europejskiej jest dążenie do zrównoważonego i harmonijnego rozwoju regionów państw członkowskich. Ma to zapewnić lepszy byt obszarom najbardziej

¹² L. Pawłowicz, *Strategia Lizbońska – założenia i ich realizacja*, „Gazeta Bankowa”, 4/2005, s. 8.

¹³ <http://www.mg.gov.pl/Zrownowazonyrozwoj/Strategia+Lizbonska> z dnia 25.03.2008.

¹⁴ M. Radło, dz. cyt., s. 26.

¹⁵ <http://www.mg.gov.pl/Zrownowazonyrozwoj/Strategia+Zrownowazonego+Rozwoju> z dnia 25.03.2008.

poprzez wzrost konkurencyjności i zatrudnienia¹⁶. Według przeprowadzonych badań aż 85% Europejczyków popiera pomoc dla najuboższych regionów UE, co pozwoliłoby zmniejszyć istniejące dysproporcje względem regionów bardziej rozwiniętych. Najbogatszym krajem unijnym jest Luksemburg, który poziomem zamożności przewyższa Rumunię aż siedem razy¹⁷. Państwa członkowskie wspierają się nawzajem, by obywatelom żyło się znacznie lepiej niż obecnie, a przede wszystkim na wyższym poziomie rozwoju. Polska również zobowiązana jest do działań, które pozwolą Unii Europejskiej wzmocnić sytuację społeczną i gospodarczą. W tym celu zostały opracowane *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013* (NSRO). Dokument ten przedstawia w sposób szczegółowy podział środków z budżetu Unii Europejskiej dla Polski, które przydzielone zostały w ramach trzech funduszy: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności (FS)¹⁸. *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia* uwzględniają założenia *Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2013*, która wiąże z wyzwaniami Strategii Lizbońskiej¹⁹. Cele NSRO będą realizowane za pomocą następujących instrumentów:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,

¹⁶ <http://www.funduszezstrukturalne.gov.pl/PODSTAWY+WSPARCIA+WSPOLNOTY/Polityka+spojnosci/> z dnia 22.04.2008.

¹⁷ http://ec.europa.eu/news/regions/080307_1_pl.htm z dnia 22.04.2008.

¹⁸ <http://www.funduszezstrukturalne.gov.pl/NSS/INFORMACJE+PODSTAWOWE/> z dnia 22.04.2008.

- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej,
- Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych,
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna²⁰.

28 września 2007 roku Komisja Europejska wydała decyzję, która związana była z przyjęciem do realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL)²¹. Program ten jest odpowiedzią na wyzwania, które niesie ze sobą zweryfikowana Strategia Lizbońska, zakładająca rozwój kapitału ludzkiego, pełne wykorzystanie zasobów pracy oraz umocnienie pozycji Europy pod względem konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej. Realizacja założeń PO KL w Polsce umożliwi prowadzenie polityki prozatrudnieniowej, co z pewnością przyczyni się do umocnienia pozycji naszego kraju na tle innych państw europejskich²².

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z dziewięciu priorytetów, które realizowane będą w sposób równoległy na poziomie centralnym (I-V) i regionalnym (VI-IX). Podział ten przedstawia się następująco:

- Priorytet I: Zatrudnienie i integracja społeczna,
- Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw,
- Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty,
- Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka,

¹⁹ *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 4.

²⁰ <http://www.mrr.gov.pl/ProgramyOperacyjne+2007-2013> z dnia 22.04.2008.

²¹ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/NSS/programy/krajowe/pokl> z dnia 22.04.2008.

- Priorytet V: Dobre rządzenie,
- Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich,
- Priorytet VII: Promocja integracji społecznej,
- Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki,
- Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach²³.

Realizowany będzie również Priorytet X: Pomoc Techniczna, który służyć ma właściwemu wdrażaniu i zarządzaniu całym PO KL²⁴.

Na Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 zostanie wykorzystanych 14,43% wszystkich środków przeznaczonych na realizację programów operacyjnych. PO KL finansowany będzie w 85% z Europejskiego Funduszu Społecznego, zaś w 15% ze środków krajowych. Na jego realizację przewidziano około 11,5 mld euro²⁵. W ramach krajowego współfinansowania środki pieniężne będą pochodziły z budżetu państwa, budżetu jednostek samorządu terytorialnego oraz z innych środków (między innymi z Funduszu Pracy, PEFRON-u)²⁶. Około 60% środków z całego PO KL będzie wykorzystana przez poszczególne regiony, zaś około 40% będzie wdrażane sektorowo przy pomocy odpowiednich resortów²⁷. W

²² <http://www.mrr.gov.pl/ProgramyOperacyjne+2007-2013/Kapital+Ludzki> z dnia 22.04.2008.

²³ <http://www.dotacjeue.org.pl/default.aspx?docId=3208> z dnia 22.04.2008.

²⁴ <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Kapital-Ludzki-to-pieniadze-na-doradztwo-zawodowe-praktyki-i-szkolenia-1567787.html> z dnia 22.04.2008.

²⁵ <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/NSS/programy/krajowe/pokl> z dnia 22.04.2008.

²⁶ *Zasady finansowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 3.

²⁷ *Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, s. 9.

ramach PO KL realizacja wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego będzie możliwa za pośrednictwem dwóch procedur: wyboru projektów konkursowych oraz dofinansowania projektów systemowych²⁸. Projekty systemowe skierowane są do konkretnych podmiotów, którzy wskazani są w określonych dokumentach. Za pomocą wygranych konkursów realizować projekty mogą następujące jednostki: instytucje rynku pracy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje szkoleniowe, otoczenia biznesu, jednostki rządowe i samorządowe, instytucje systemu oświaty²⁹.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki jest niezwykle pomocny w realizacji celów Strategii Lizbońskiej. Projekty, które realizowane będą w okresie 2007-2013 z pewnością przyczynią się do rozwoju społeczeństwa polskiego. Wszelkie szkolenia, kursy, programy aktywizacji zawodowej, doradztwa spowodują podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych, ale również wpłyną na podniesienie ich samooceny, własnej wartości na rynku pracy³⁰. Dzięki realizacji PO KL w całej Polsce zostaną podjęte inicjatywy, które przyczynią się do zmniejszenia wykluczenia społecznego, a także dyskryminacji na rynku pracy. Przedsiębiorstwa rozpoczną współpracę z jednostkami naukowymi, co pozwoli na rozwój sektora B+R. Zmodernizowany zostanie system edukacji, co pozwoli na podniesienie kompetencji uczniów i nauczycieli. Wzmocniona zostanie polska administracja, ulepszona jakość usług publicznych. Program Operacyjny Kapitał Ludzki z pewnością przyniesie Polsce wiele korzyści, które spowodują umocnienie pozycji naszego kraju na tle rozwiniętych państw

²⁸ Tamże, s. 12.

²⁹ <http://efs.wup.lodz.pl/index.php?dzial=faq&id=benefjencj> z dnia 22.04. 2008.

unijnych. Na Podkarpaciu będzie on wspomagany poprzez działania podjęte w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego. Fundusze unijne przeznaczone na te programy będą z pewnością w dużym stopniu wspierały rozwój kapitału ludzkiego.

2 października 2007 roku została podpisana decyzja Komisji Europejskiej, która umożliwiła podjęcie realizacji Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. Skierowany jest on do pięciu województw: warmińsko-mazurskiego, lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego oraz świętokrzyskiego. Wybór tych obszarów nie jest przypadkowy, bowiem stanowią one najslabiej rozwinięte tereny naszego kraju³¹. Głównym celem PO RPW jest przyspieszenie tempa wzrostu społecznego oraz gospodarczego Polski Wschodniej, co wiąże się z realizacją odnowionej Strategii Lizbońskiej, a także ze Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty³².

4. Rozwój Podkarpacia

Ze względu na poziom i jakość życia mieszkańców województwo podkarpackie znajduje się na dosyć niskiej pozycji w porównaniu do innych regionów Polski i UE. Wpływ mają na to: zbyt niski poziom przedsiębiorczości oraz niski poziom dochodów. W 2004 roku dochód na jedną osobę kształtował się w granicach 560 złotych, czyli niższy był od średniej krajowej o ponad 20%. Średnie wynagrodzenie brutto w województwie podkarpackim w 2005 roku wyno-

³⁰ <http://www.efs.gov.pl/20072013> z dnia 23.04.2008.

³¹ <http://www.mrr.gov.pl/Aktualnosciporpw-wydarzeniem+roku+na+lubelszczyznie.html> z dnia 23.04.2008.

³² <http://www.dotacjeue.org.pl/default.aspx?docId=82> z dnia 23.04.2008.

siło 2082 złote, co stawiało je pod tym względem na najniższej pozycji w skali całego kraju. Mieszkańcy posiadają niewystarczający dostęp do różnych usług, które wpływają na rozwój społeczeństwa informacyjnego. Szczególnie dotyczy to obszarów wiejskich.

Sytuacja na rynku pracy stopniowo polepsza się, lecz nadal nie jest ona zadowalająca. Pod koniec grudnia 2005 roku na terenie całego województwa zarejestrowanych było 164 tysiące osób bezrobotnych. Było to mniej o 3,7% niż w roku poprzednim³³. W 2006 roku stopa bezrobocia na Podkarpaciu wyniosła 16,2%. Ponad 40% z nich stanowiły osoby młode - do 25 lat, co jest ogromnym problemem dla władz wojewódzkich i samorządowych. Niekorzystnym zjawiskiem jest również występowanie bezrobocia ukrytego. Dotyczy to zwłaszcza rolników. Zgodnie z raportem *Stan i prognoza rozwoju gospodarczego regionu podkarpackiego z 2006 roku* na obszarach wiejskich występuje bezrobocie ukryte w liczbie 140 tysięcy osób³⁴.

Poziom życia w województwie jest zróżnicowany ze względu na różną odległość ośrodków wiejskich od miejskich. Poważnym problemem są ograniczenia w dostępie do internetu, który jest warunkiem rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Stanowi to również barierę w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości³⁵. Korzystnie wygląda jednak sytuacja w dostępie dzieci i młodzieży do edukacji. Podkarpackie nie odbiega od średniej krajowej z liczbą osób z wykształceniem wyższym. Liczba studentów w województwie wynosi około

³³ http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/rzesz/ASSETS_bezrob_2005.pdf z dnia 31.03.2008, s. 1.

³⁴ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013*, Zarząd Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2007, s. 9-10.

4% ogólnej liczby studentów w Polsce. Dominujące znaczenie mają uczelnie rzeszowskie, gdzie kształci się około 48 tysięcy osób. Jest to dobry znak w kierunku rozwoju społeczeństwa informacyjnego³⁶. Niski jest poziom nakładów na sektor B+R w województwie podkarpackim. Zajmuje ono pod tym względem 10. pozycję w kraju (nakłady wynoszą jedynie około 2%). Także zatrudnienie pracowników naukowo-badawczych przypadających na 1000 osób aktywnych zawodowo nie jest zadowalające, gdyż wyznacza Podkarpaciu przedostatnie miejsce wśród innych województw w Polsce. Badania naukowe na dużą skalę prowadzi Politechnika Rzeszowska oraz Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie³⁷. Realizują one różnorodne projekty badawcze, szkoleniowe i badawcze. Służą one nie tylko samym uczelniom, ale również lokalnej społeczności, która może osiągnąć z nich wiele korzyści.

Do silnych stron województwa podkarpackiego pod względem budowy społeczeństwa informacyjnego zaliczyć można: dużą aktywność rzeszowskiego ośrodka akademickiego, konkurencję szkolnictwa prywatnego i publicznego, różnorodną ofertę edukacyjną, duży potencjał kadr zarządzających i technicznych w wielu gałęziach przemysłu, zwiększającą się aktywność organizacji pozarządowych i wolontariatu. Słabymi stronami Podkarpacia będą natomiast: słaba dostępność komunikacyjna, niski poziom rozwoju gospodarczego, niewielki poziom współpracy nauki z gospodarką, zbyt niski poziom nakładów na inwestycje, niektóre kierunki edukacji niedostosowane

³⁵ Tamże, s. 24.

³⁶ Tamże, s. 29-31.

do potrzeb rynkowych, niski poziom dochodów ludności, wysokie bezrobocie, mało atrakcyjne oferty na rynku pracy dla osób z wysokimi kwalifikacjami³⁸. W lutym 2008 roku stopa bezrobocia wynosiła 14,7%³⁹. Trudna sytuacja na podkarpackim rynku pracy powoduje przemieszczanie się mieszkańców do innych województw lub za granicę w celu poszukiwania zatrudnienia. Jest to pewnym zagrożeniem, gdyż sprawia odpływ młodych, wykształconych osób, które mogłyby wpłynąć w znacznym stopniu na rozwój regionu⁴⁰.

Polska Wschodnia to obszar, który zaliczony został przez Unię Europejską do regionów o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczym. Z tego powodu staje się ona beneficjentem instrumentów, które skierowane są na najbardziej niekorzystne regiony europejskie. Sukces może zostać osiągnięty dzięki środkom unijnym, ale wymaga to prowadzenia sprawnej polityki regionalnej, współdziałania różnych partnerów, organizacji, a przede wszystkim samych obywateli⁴¹. Problemem jest to, iż województwa Polski Wschodniej w okresie przedakcesyjnym otrzymały znacznie mniejszą pulę unijnych środków pieniężnych niż województwa Polski centralnej i zachodniej⁴². Z tego powodu coraz bardziej uwidaczniają się dysproporcje w rozwoju poszczególnych obszarów całego kraju. Należy dążyć do umocnienia pozycji pięciu najbardziej niekorzystnych województw, by poprawić jakość i poziom życia ich mieszkańców. Konieczne

³⁷ Tamże, s. 18.

³⁸ Tamże, s. 37.

³⁹ http://www.stat.gov.pl/rzesz/index_PLK_HTML.htm z dnia 31.03.2008.

⁴⁰ http://www.wup-rzeszow.pl/files/651_Diagnoza_regionalnego_rynku_pracy.pdf z dnia 31.03.2008, s. 14.

⁴¹ *Strategia Rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006, s. 3.

⁴² Tamże, s. 7.

zatem staje się wykorzystanie środków unijnych, by zainicjować proces trwałego rozwoju wschodnich obszarów kraju. Należy rozwinąć działania w obszarze sektora B+R, umożliwić wzrost potencjału ośrodków akademickich w całym regionie, wzmocnić powiązania między nauką i gospodarką, rozwinąć infrastrukturę teleinformatyczną, zmniejszyć poziom bezrobocia wśród osób młodych. Należy zmienić ofertę edukacyjną Polski Wschodniej, zachęcić zagranicznych studentów do podjęcia kształcenia na tych obszarach, a zwłaszcza z Ukrainy i Białorusi⁴³.

Regionalne Programy Operacyjne zostały utworzone odrębnie w każdym województwie. W każdym będzie on współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Jego przeznaczenie w poszczególnych województwach znacznie różni się od Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, który był realizowany w okresie 2004-2006. Zmiana dotyczy nie tylko wielkości środków, które wzrosły kilkakrotnie, ale również celów, priorytetów, działań, sposobu wyboru projektów i zarządzania nimi⁴⁴. Regiony po raz pierwszy zostały gospodarzami programów. Najważniejsza będzie wzajemna współpraca pomiędzy Ministerstwem Rozwoju Regionalnego a województwami. Ministerstwo będzie aktywnie badało wpływ programów na rozwój regionów oraz pomagało w sprawnym obiegu informacji dotyczących wdrażania⁴⁵.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 stanowi najważniejszy instrument dotyczący

⁴³ *Program Operacyjny Rozwój...*, dz. cyt., s. 18.

⁴⁴ <http://www.funduszeonline.pl/2519.dhtml> z dnia 24.04.2008.

⁴⁵ <http://www.funduszeonline.gov.pl/Wiadomosci/Strona+glowna/Konferencja+Regionalne+Programy+Operacyjne+2007-2013.htm> z dnia 24.04.2008.

polityki rozwoju całego regionu dla nowej perspektywy finansowej. Instytucją Zarządzającą będzie Zarząd Województwa. Program ten jest zgodny z założeniami *Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020, Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia, Strategią Rozwoju Kraju*, a także ze *Strategicznymi Wytocznymi Wspólnoty*⁴⁶. Za cel główny RPO województwa podkarpackiego postawiono wzrost konkurencyjności Podkarpacia w skali krajowej i międzynarodowej oraz poprawę dostępności przestrzennej na tym obszarze. W ramach tego programu wyróżniono osiem osi priorytetowych:

- Priorytet I: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka,
- Priorytet II: Infrastruktura techniczna,
- Priorytet III: Społeczeństwo informacyjne,
- Priorytet IV: Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom,
- Priorytet V: Infrastruktura publiczna,
- Priorytet VI: Kultura i turystyka,
- Priorytet VII: Spójność wewnątrzregionalna,
- Priorytet VIII: Pomoc techniczna⁴⁷.

Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na RPO WP zostały przekazane środki w wysokości 1 136,3 mln euro. Wielkość środków prywatnych to około 127,3 mln euro, zaś publicznych krajowych 208, 27 mln euro⁴⁸. W zakresie rozwoju kapitału ludzkiego celami szczegółowymi są: tworzenie gospodarki opartej na wiedzy, społeczeństwa informacyjnego w regionie, zapewnienie szerokiego

⁴⁶ *Regionalny...*, dz. cyt., s. 4.

⁴⁷ Tamże, s. 45-46.

dostępu do usług elektronicznych, umożliwienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich poprzez inwestycje w edukację, ochronę zdrowia, kulturę, sport⁴⁹.

26 lutego 2008 roku została podjęta uchwała Zarządu Województwa Podkarpackiego w sprawie przyjęcia *Indykatywnego wykazu indywidualnych projektów kluczowych Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013*, która zawiera listę projektów indywidualnych, realizowanych w ramach RPO WP. Przedstawione są tam między innymi projekty, które z pewnością wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców, a tym samym na rozwój zasobów ludzkich. Należą do nich:

- budowa, rozbudowa i modernizacja bazy naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej,
- Regionalne Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania w Rzeszowie, Krośnie, powiecie stalowowolskim, ropczycko-sędziszowskim, leżajskim, mieleckim, jasielskim, tarnobrzesckim, kolbuszowskim, łańcuckim, sanockim,
- Uniwersyteckie Centrum Innowacji i Transferu Wiedzy Techniczno-Przyrodniczej w Rzeszowie,
- utworzenie Ponadregionalnego Centrum Kształcenia Lotniczego w Krośnie,
- budowa kompleksu naukowo-dydaktycznego dla potrzeb nauk humanistycznych⁵⁰.

⁴⁸ *Szczegółowy opis priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013*, Zarząd Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2008, s. 6.

⁴⁹ *Regionalny...*, dz. cyt., s. 48.

⁵⁰ http://www.wrota.podkarpackie.pl/pl/tpo/wazne/12_03_08 z dnia 26.04.2008, s. 1-4.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 z pewnością wpłynie na rozwój kapitału ludzkiego w tym regionie. Szereg szkoleń, kursów, ulepszenie oferty kształcenia przyczynią się do podniesienia kwalifikacji wśród mieszkańców. Dostęp do edukacji zostanie ułatwiony dzięki utworzeniu szerokopasmowej sieci internetowej. Rozbudowa uczelni, tworzenie nowych kompleksów dydaktycznych pozwoli studentom na lepsze warunki do nauki, a tym samym podniesie jakość kształcenia, zwłaszcza w obszarach techniki, przyrody, matematyki. RPO WP będzie wspierany dodatkowo dzięki środkom z PO RPW i PO KL, co pozwoli na skumulowanie środków unijnych w poszczególnych dziedzinach wpływających na rozwój kapitału ludzkiego. Jest to szansa na zwiększenie zatrudnienia w regionie, zmniejszenie wykluczenia społecznego, wyrównania szans dla osób pochodzących z terenów wiejskich i małych miasteczek w porównaniu do tych z dużych miast. RPO WP przyczyni się również do rozwoju przedsiębiorczości w całym województwie dzięki zwiększeniu dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania, co z kolei wpłynie na innowacyjność podkarpackich firm i zwiększenie nakładów w sektor B+R. ważne jest, by mieszkańcy Podkarpacia świadomie wykorzystali możliwości, jakie wiążą się z wykorzystaniem środków unijnych dla nich właśnie przeznaczonych.

Województwo podkarpackie ma możliwość skorzystania z dużej szansy, jaką daje wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej, zwłaszcza w obszarze kapitału ludzkiego. Konieczne jest jednak odpowiednie ulokowanie otrzymanych środków, które mogą pozytywnie wpłynąć na rozwój regionu tylko wtedy, gdy będą odpowiednio

zarządzane. Jednostki samorządu terytorialnego, prywatni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy Podkarpacia mogą liczyć na szereg dotacji ze strony Unii Europejskiej. Szczególne znaczenie mają fundusze pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Okres programowania 2007-2013 jest bardzo ważny dla całej Polski, ale również dla wschodnich regionów kraju, które zakwalifikowane są do najbiedniejszych obszarów UE. Istnieje szansa na podniesienie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej, co mają ułatwić między innymi liczne inwestycje infrastrukturalne, nowe rozwiązania technologiczne, projekty badawczo-rozwojowe. Szczęólnego znaczenia nabiera jednak rozwój kapitału ludzkiego, który ma służyć podniesieniu poziomu i jakości życia obywateli całego kraju.

Mieszkańcy Podkarpacia mogą liczyć na to, iż zwiększy się poziom zatrudnienia w ciągu najbliższych kilku lat w całym regionie, bowiem aktywna polityka rynku pracy to jeden z obszarów wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego. Niewielki napływ inwestycji zagranicznych, ukryte bezrobocie, brak zainteresowania podjęciem zatrudnienia ze strony osób bezrobotnych, zdecydowanie większa ilość mężczyzn niż kobiet wśród osób pracujących to główne problemy podkarpackiego rynku pracy. Można jednak doprowadzić do ich częściowego zlikwidowania dzięki odpowiedniej polityce wspieranej przez środki unijne. Już teraz wiele osób korzysta z płatnych staży, praktyk zawodowych, innych form subsydiowanego zatrudnienia, licznych szkoleń dla bezrobotnych. To właśnie dzięki różnego rodzaju kursom mieszkańcy województwa będą mogli podnieść

swoje kwalifikacje zawodowe, dostosować swoje umiejętności do aktualnych potrzeb rynku. Programy doradcze dla osób poszukujących pracy ułatwią im znalezienie odpowiedniej oferty według indywidualnych predyspozycji. Dotacje unijne będą wspierały tworzenie własnej działalności gospodarczej, a tym samym przyczynią się do motywacji do samozatrudnienia. Nastąpi redukcja kosztów administracyjnych oraz innych barier w procedurze zakładania małych i średnich przedsiębiorstw. Wszystko to wpłynie pozytywnie na rozwój regionu, gdyż zmniejszeniu ulegnie bezrobocie, co nastąpi dzięki istotnym zmianom na podkarpackim rynku pracy.

Na szczególną uwagę zasługuje rozwój edukacji na Podkarpaciu. Dotyczy to szkół podstawowych, gimnazjów, szkół średnich, a przede wszystkim uczelni wyższych. Projekty unijne, z których mogą one skorzystać dotyczą nie tylko samej infrastruktury, ale również rozwoju intelektualnego uczniów, studentów oraz kadry naukowej. Prowadzone będą działania, które umożliwią uznawanie dyplomów naukowych we wszystkich państwach członkowskich. Na dużą skalę finansowane będą programy wymiany studentów i nauczycieli akademickich z innymi europejskimi uczelniami. Wpłynie to na podniesienie kwalifikacji takich osób, ale również ich doświadczenie może zostać pozytywnie wykorzystane w regionie. Fundusze unijne mają zostać wykorzystane również na promocję programu uczenia się przez całe życie. Ważne jest zachęcanie osób starszych do podejmowania nauki bez względu na wiek, co ma ułatwić między innymi rozwój kształcenia ustawicznego. Liczne szkolenia, konferencje, warsztaty, seminaria, studia podyplomowe, doktoranckie mają być zachętą do podejmowania kształcenia po uzyskaniu tytułu licencjata

bądź magistra. Mieszkańcy regionu w wyniku wielu programów unijnych będą mogli z tego skorzystać w całości lub częściowo bezpłatnie, a wpłynie to z pewnością na rozwój ich kompetencji.

Kolejnym ważnym elementem wspierania osób zamieszkałych na Podkarpaciu będzie mocniejsze zaakcentowanie polityki przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Unia Europejska kładzie duży nacisk na pomoc osobom niepełnosprawnym, ubogim, z terenów wiejskich, imigrantom, uchodźcom, samotnie wychowujących dzieci. Będą oni mogli liczyć na pomoc w formie opieki socjalnej, a także programów ułatwiających wejście im na rynek pracy. Województwo podkarpackie nie należy do zamożnych regionów, dlatego zjawisko wykluczenia społecznego wiąże się również z ubóstwem. Szczególnie dotyczy to osób z terenów wiejskich oraz małych miast. Na dużą dyskryminację ze strony pracodawców często narażone są osoby niepełnosprawne. Programy unijne mają temu zapobiec w dużym stopniu.

Rozwój kapitału ludzkiego w całym województwie wiąże się z ideą budowy gospodarki opartej na wiedzy. Jej elementem jest tworzenie społeczeństwa informacyjnego. Szerokopasmowa sieć internetowa w całym regionie ma być ułatwieniem realizacji założeń Strategii Lizbońskiej. Bezpłatny dostęp do internetu w szkołach ma wzmocnić dostęp do informacji, który jednocześnie przyczyni się do jakości kształcenia. Społeczność Podkarpacia będzie z pewnością odczuwała pozytywne skutki tych przedsięwzięć, ponieważ zwiększenie możliwości korzystania z internetu spowoduje łatwiejszy dostęp do e-usług, które są powoli wdrażane między innymi w podkarpackich urzędach. Zgodnie z założeniami z Lizbony ważne jest

wspieranie sektora B+R, dlatego konieczna będzie współpraca pomiędzy jednostkami naukowymi w regionie a przedsiębiorstwami. Z pewnością dużą rolę odegra w województwie rozwój Doliny Lotniczej, która wzmacnia powiązania uczelni wyższych z firmami nastawionymi na badania i rozwój. Taka współpraca z pewnością wpłynie na zwiększenie inwestycji, ale również w dużym stopniu na kapitał ludzki.

Podsumowanie

Sądzę, iż z wejściem Polski do Unii Europejskiej nastąpił przełomowy moment, który stał się olbrzymią szansą dla całego kraju i wszystkich obywateli. Nowy okres programowania 2007-2013 jest niezwykle ważny dla województwa podkarpackiego, ponieważ przyznaje mu dosyć dużą pulę środków na poszczególne działania. Niezwykle istotne są te, które dotyczą rozwoju intelektualnego społeczeństwa. Z pewnością fundusze unijne przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców, polepszenia ich sytuacji materialnej, dogodniejszych warunków pracy, odpowiedniej ochrony socjalnej. Ludność regionu powinna sama dostrzegać, jakie możliwości stawia przed nimi Unia Europejska, bowiem bez jej wsparcia trudno byłoby zorganizować tak dużą ilość szkoleń, kursów, a przede wszystkim nowych miejsc pracy. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości jest niezwykle pozytywnym aspektem prowadzenia polityki w dziedzinie zatrudnienia. Dzięki dotacjom unijnym wielu młodych ludzi będzie miało umożliwiony odpowiedni start zawodowy, a osoby długotrwale bezrobotne bądź w starszym wieku nie będą czuły się dyskryminowane ze względu na udzieloną im pomoc. Najważ-

niejsze jest jednak to, by sami mieszkańcy Podkarpacia zrozumieli to, jak wiele oferuje im Unia Europejska w obszarze rozwoju intelektualnego. Po kilku latach będziemy mogli ocenić, jak wykorzystaliśmy szansę, która niesie ze sobą niezwykle wiele korzyści nie tylko dla Podkarpacia, ale również całego kraju.